

VEDLEGG

DET KONGELIGE JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og innvandringsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
20/139 - ABR

Dato
10.01.2020

Dokument 8:36 S (2019–2020) Representantforslag om at domstolene skal ha stedlig ledelse og at endringer i domstolstrukturen skal avgjøres i Stortinget

1. BAKGRUNN

Jeg viser til brev 7. januar 2020, der det bes om departementets uttalelse til representantforslag 36 S (2019–2020) innen 16. januar 2020, som lyder:

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre domstolloven slik at
 - a. alle tingretter skal ha en sorenskriver som har ansvar for kun én embetskrets.
 - b. hvert faste rettssted skal ha sin egen rettskrets. Dette er ikke til hinder for at tingrettene kan disponere andre lokaler ved behov.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre domstolloven slik at rettssteder ikke kan legges ned uten politisk behandling i Stortinget, også i tilfeller der rettsstedet har felles rettskrets med et annet rettssted.
3. Stortinget ber regjeringen kodifisere praksisen med at lokalisering, sammenslåinger og nedleggelser av domstoler, herunder endringer i rettskretser, ikke skal skje uten at det er behandlet i Stortinget.

2. DEPARTEMENTETS UTTALELSE

2.1 Innledning

Jeg vil begynne med å fremheve at regjeringen i 2017 satte ned et utvalg for å vurdere domstolenes organisering (Domstolkommisjonen). Kommisjonen avga 1. oktober 2019

en delutredning om domstolstruktur, NOU 2019: 17 Domstolstruktur. Jeg trekker frem dette fordi utvalgets anbefalinger er relevante for vurderingen av representantforslaget, og fordi kommisjonen skal se på flere av temaene i representantforslaget i sin andre og siste delutredning, som skal avgis sensommeren 2020. Kommisjonen har vært virksom i mer enn to år, og har arbeidet parallelt med delutredningene. Jeg vil også understreke at regjeringen ikke har tatt stilling til hvordan utredningene skal følges opp.

Det overordnede synet og det grunnleggende utgangspunktet mitt er at vi bør ta til oss kommisjonens beskrivelse av utfordringene domstolene står overfor, og at vi bør lytte til og vurdere utvalgets anbefalinger og begrunnelser. Riksrevisjonen peker på flere av de samme utfordringene i sin undersøkelse av saksbehandlingstid og effektivitet i tingrettene og lagmannsrettene, Dokument 3:3 (2019–2020) – utfordringer vi er nødt til å ta på alvor, som store variasjoner i effektivitet mellom domstolene og manglende fleksibilitet. Det er særlig i lys av dette jeg i det følgende uttaler meg om forslagene.

2.2 Domstolledelse

Jeg uttaler meg først om forslaget som går ut på å endre domstolloven slik at alle tingretter skal ha en sorenskriver som har ansvar for kun én rettskrets. Dette forslaget er ikke ulikt representantforslag 89 S (2014–2015), jf. Innst. 159 L (2015–2016), som ikke fikk flertall i Stortinget. Jeg støtter ikke dette forslaget.

Domstoladministrasjonens styre skal sørge for at den sentrale administrasjonen av domstolene skjer på en forsvarlig og hensiktsmessig måte etter domstolloven § 33. Domstoladministrasjonen fastsetter antall faste dommerstillinger for den enkelte domstol, og den kan opprette felles faste dommerstillinger for flere domstoler etter domstolloven § 33 c. Domstoladministrasjonens styre kan i «særlige tilfeller» fastsette at to eller flere domstoler skal ha felles ledelse i medhold av forskrift 28. september 2015 nr. 1202 om felles faste dommerstillinger § 3. Hovedformålet med ordningen er å øke fleksibiliteten, bedre ressursutnyttelsen og redusere sårbarheten i domstolene. Formålet sammenfaller med Domstolkommisjonens og Riksrevisjonens anbefalinger om å øke fleksibiliteten i ressursbruken mellom domstolene.

Det er etter dette Domstoladministrasjonen, i lys av plikten til å sørge for en forsvarlig og hensiktsmessig administrasjon av domstolene, som vedtar og etablerer felles ledelse av domstoler. Jeg har tillit til at ordningen praktiseres i samsvar med forutsetningene og den til enhver tid rådende situasjonen i domstolene. Det er ingen holdepunkter for å trekke den slutningen at det ikke gjøres en konkret vurdering i det enkelte tilfellet, eller at hjemmelen ikke fungerer som en unntaksregel.

2.3 Rettssteder og rettskretser

Jeg støtter heller ikke forslaget om å endre domstolloven slik at hvert faste rettssted skal ha sin egen rettskrets. En organisering som foreslått i representantforslaget kan

bygge opp under den strukturelle ineffektiviteten som både Domstolkommisjonen og Riksrevisjonen peker på sine utredninger, i alle fall om ikke antallet rettskretser reduseres. Det er for så vidt riktig at en ordning der hver tingrett har sin egen sorenskriver ikke står i veien for et godt samarbeid på tvers av domstoler, men det er viktig å være klar over at det er grenser for hvor langt samarbeidet kan strekkes. Rettskretsene styrer fordelingen av saker mellom domstoler, og sakene kan i alminnelighet ikke omfordes mellom dem. Forslaget strider mot anbefalingene om å øke fleksibiliteten i ressursbruken mellom domstolene.

2.4 Kompetanse til å vedta endringer

Jeg ønsker så å uttale meg om forslaget om å endre domstolloven slik at rettssteder ikke kan legges ned uten politisk behandling i Stortinget, også der rettsstedet har felles rettskrets med et annet rettssted. Domstolkommisjonen varslet i den første delutredningen at den skal vurdere hvor kompetansen til å vedta endringer av rettskretser og lokalisering av tingretter bør ligge i den andre delutredningen, se utredningen punkt 3.1 side 21. Dette henger tett sammen med spørsmålene som gjelder domstolenes uavhengighet, som utgjør en helt sentral del av kommisjonens oppdrag. Regjeringen har altså allerede bestilt en utredning av disse spørsmålene. Norges institusjon for menneskerettigheter leverte i februar 2019 en rapport til kommisjonen om menneskerettslige rammer for domstolenes uavhengighet, som vil være relevant for utredningen av spørsmålene. Det vil verken være hensiktsmessig eller forsvarlig å utrede eller fremme et forslag om en slik endring før vi har mottatt og vurdert kommisjonens anbefalinger.

Det siste forslaget går ut på å kodifisere praksisen med at lokalisering, sammenslåing og nedleggelser av domstoler, herunder endringer i rettskretser, ikke skal skje uten at det er behandlet i Stortinget. Kommisjonen skal i den andre delutredningen se på om det bør gjøres endringer i dagens system for styring av domstolene, herunder hvilket forhold det bør være mellom Stortinget og regjeringen på den ene siden, og domstolene som statsmakt og Domstoladministrasjonen på den andre. I en situasjon der disse grunnleggende spørsmålene er under utredning, vil det verken være forsvarlig eller hensiktsmessig å lovfeste praksisen.

Jeg har tidligere uttalt, og står fast ved, at eventuelle endringer i domstolstrukturen vil bli forelagt for Stortinget.

Med hilsen

Jøran Kallmyr